

Із 1947 року «Сталь...» Марка Боєслава – без іржі

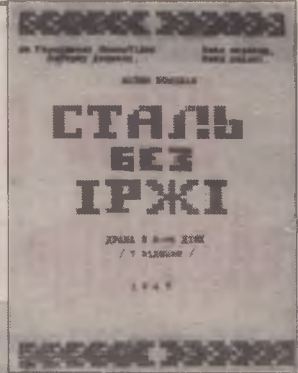
Переховуючись у криївках в повоєнний час – аж до 1952 року, найвідоміший повстанський поет Марко Боєслав до свого творчого багажу, який становив десяток поетичних збірок, додав п'єсу «Сталь без іржі». Підпільниця-друкарка Марія Черемшина «розтиражувала» цей твір на друкарській машинці на папіросному папері накладом у 3 примірники, два з яких було направлено «у народ» для агітації за Україну. Хтозна, скільки читачів ознайомилися зі «Сталлю без іржі»... Принаймні, до 1952 року драма, у якій відображено боротьбу українців за волю та незалежність, ще переходила із рук у руки. А з 1952 року, коли Марко Боєслав загинув, у вічність, здавалося, відійшла також його «Сталь...». І все-таки один із примірників, який потрапив на Волинь, дивом зберігся. А заодно нині став повноцінною книгою завдяки ініціативі та старанню просвітянина Михайла Борейка з Рівного, який за сприяння Рівненського міського об'єднання всеукраїнського товариства «Провіта» імені Тараса Шевченка та спонсорів видав «Сталь без іржі» накладом у 500 примірників. Презентація цього видання відбулась у Рівненській обласній бібліотеці.

– Аби в сучасного читача та шанувальника історичної минувшини України склалося повніше уявлення про життєвий та творчий шлях Михайла Дяченка, який мав бойове псевдо Гомін, а в літературі виступав під псевдонімом Марко Боєслав, – розповідає Михайло Борейко, – до книги «Сталь без іржі» додано вибрані вірші, поеми, оповідання автора, його життєпис. Прикметно, що в усіх предствалених творах головна тема уродженця Станіславщини (нині Івано-Франківщини) – це Україна з її віковичним прагненням до свободи. Саме за цими творами вимальовується образ самого автора як щирою патріота своєї омріяної держави. Зрештою, в душі він таким і був.

Його громадсько-політична діяльність активно проявилася, починаючи зі студентських років, коли він став членом ОУН і був активістом багатьох українсь-

ких просвітницьких та спортивно-патріотичних організацій. Двічі за свої націоналістичні погляди Дяченко потрапляв до в'язниці. У повоєнний час випускав підпільний журнал «Чорний ліс». У 1946-49 роках з-під пера Марка Боєслава народилося чимало віршів на повстанську тематику, що увійшли, зокрема, до таких визначальних збірок: «Непокірні слова», «Вітчизна кличе», «Протест», «В хорообру путь», «Із днів боротьби», «Хай слава луна». Писав Марко Боєслав і прозою. Його новели, оповідання, публіцистичні твори друкувалися в підпільних газетах та журналах. У кращих своїх творах Боєслав – справжній митець, який розуміє вагу слова. Воно виразно гнівне, спрямоване проти чужинських орд, що нівечать рідну землю, проти катів народу; воно й незвичайно ніжне, бо душа озивалася любов'ю до матері-України. За літературно-журналістську та пропагандистську

Ось такою була обкладинка «Сталі...», видрукувана у криївці 1947 року.

Просвітянин Михайло Борейко та завідувачка відділу Рівненської обласної бібліотеки Наталя Корнійчук презентують «Сталь без іржі».

діяльність Дяченко-Боєслав був нагороджений Срібним Хрестом Заслуги.

Зрештою, незаперечний талант Боєслава повністю так і не розкрився. Умови, у яких він писав, справедливіше назвати творчим подвигом, а не сприятливим середовищем. Та й, власне, життя Михайла Дяченка обірвалося на півслові – у 42-річному віці. Це сталося 23 лютого 1952 року. Тоді енкаведисти, довідавшись про місцезнаходження криївки Дяченка-Боєслава, вирішили знищити її. Спочатку загинула колектор-друкарка Марія Черемшина, котра стояла на чатах і першою відкрила вогонь по облавниках. Почувши стрілянину, в підземеллі зрозуміли, що настав їхній смертний час, почали палити секретні документи. На пропозицію здатися повстанці відповіли автоматним вогнем. Коли ж командир облавників наказав закидати криївку гранатами через вентиляційну трубу, всі

п'ятеро, що перебували у підземеллі, застрелилися.

Чотири десятиліття не було відомо, де поховали убитих повстанців. А закопали їх, як з'ясувалося наприкінці 80-х років, на місцині, через яку невдовзі проклали дорогу. Ось так – по кістках і по пам'яті – ходив люд, доки не відкрилася таємниця. Не так давно висвітлилася ще одна таїна, пов'язана з Марком Боєславом, – у лісовому масиві знайдено схованку з частинкою його архіву. У числі документів є, зокрема, своєрідний методичний посібник для пропагандистів повстанського підпілля – «Збірник ідеологічно-вишкільних матеріалів» із власноручними доповненнями Марка Боєслава.

Відтак пам'ять про Дяченка стала ще більш повнішою. На цьому тлі подібну просвітницьку та пошанувальну роль, безперечно, відіграє також щойно видана у Рівному книга «Сталь без іржі».